

Verdrag Duurzaamheid in het Onderwijs

WIJ,
Jongerenorganisaties en politieke partijen,

CONSTATEREN

Dat duurzaamheid in het onderwijs een basisvoorwaarde is om succesvol te kunnen werken aan een leefbare planeet en een groene economie voor nu, later, hier en daar.

Duurzame ontwikkeling is een oplossingsrichting om de grote uitdagingen van 21^e eeuw het hoofd te kunnen bieden. Die uitdagingen liggen in de samenhang van ecologische, economische en sociale dimensies. De ambitie is het realiseren van een groene economie en een leefbare planeet. Om daar voor de lange termijn ook echt werk van te kunnen maken is het belangrijk dat mensen kennis en vaardigheden ontwikkelen om de context van de uitdagingen te begrijpen en daar vanuit hun werk en maatschappelijke rol vorm en inhoud aan te kunnen geven. Het onderwijs zal daarin een cruciale rol vervullen.

Internationaal is de periode 2005-2015 de Decade for Education on Sustainable Development. UNESCO heeft hiervoor richtlijnen opgesteld¹. In Duitsland is men er in 2012 in geslaagd om dit te vertalen naar een partij-overstijgend politiek verdrag over hoe men dit in een internationale context wil aanpakken².

De Nederlandse economie behoort tot de top van kenniseconomieën in de wereld. Om deze topositie te behouden is het absoluut noodzakelijk om de aansluiting tussen onderwijs en de vraag in de arbeidsmarkt te bewerkstelligen. Door de focus op haar topsectoren kan Nederland zich blijven onderscheiden. Goed opgeleid human capital is hierbij van groot belang.

Duurzame ontwikkeling in het onderwijs is daarom een essentieel thema. Bijna 80% van de werkgevers vraagt hier expliciet om³, en meer dan 36 jongerenorganisaties vragen om actie. Duurzaamheid in het onderwijs kan gebruikt worden als een kwaliteitsverbeterend instrument, waarbinnen systeemdenken, interdisciplinair samenwerken, vakkennis en *21st century skills*⁴ centraal staan.

Nederland profileert zich als een land dat internationaal georiënteerd is. Een heldere visie op de toekomst, met een belangrijke rol voor human capital binnen de topsectoren, is daarbij noodzakelijk. De integratie van duurzaamheid in het gehele onderwijs, van peuter tot post-doc, is een voorwaarde om in samenhang met die visie werk te maken van een groene economie en een leefbare planeet.

EN VERZOEKEN

De Minister en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om met een voorstel te komen naar de Kamer hoe duurzame ontwikkeling op integrale wijze in het Nederlandse onderwijs te stimuleren, gebruik makend van de reeds aanwezige kennis binnen de onderwijssector, relevante netwerken en in het buitenland. Daarbij dient een voorstel gericht te zijn op de ontwikkeling van een structureel ondersteuningskader en niet op regelgeving.

---

¹ <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/education-for-sustainable-development/>

² http://www.bundestag.de/presse/hib/2012_04/2012_179/02.html

³ <http://groenegeneratie.nl/onderzoek/item/114-persbericht-werkgevers-structureel-meer-aandacht-voor-duurzaamheid-in-onderwijs-noodzakelijk>

⁴ <http://www.21stcenturyskills.nl/>

Bijlage 1: Historie

mei 2011 - oproep Staatssecretaris Atsma aan jongeren om mee te denken over duurzaamheid

aug 2011 - start campagne "Een groene generatie vraagt om duurzame educatie"

nov 2011 - 30+ jongerenorganisaties roepen de Kamer op tot duurzame educatie

dec 2011 - eerste kamervragen gesteld over "groene generatie"

nov 2012 - 5000 ondertekenaars van petitie voor duurzaam onderwijs

nov 2012 - onderzoek toont potentiële kamermeerheid voor duurzaam onderwijs aan

dec 2012 - onderzoek: regeerakkoord slaat geen brug tussen duurzaamheid en onderwijs

mrt 2013 - onderzoek: 8 verhalen van duurzame docenten op de middelbare school

nov 2013 - landelijk werkgeversonderzoek: Driekwart werkgevers wil structureel meer aandacht voor duurzaamheid in het onderwijs

mrt 2014 - eerste partijen willen mee doen aan een verdrag tussen jongeren en kamerleden

sep 2014 - kamermeerderheid bereikt voor verdrag

okt 2014 - tekenen verdrag jongeren en kamerleden

Filmpje ter illustratie van duurzaam onderwijs (50 sec): <http://vimeo.com/32104748>

Bijlage 2: Initiatieven en aanknopingspunten

- SustainaBul (Morgen) | Jaarlijkse duurzaamheidsranking van hogescholen & universiteiten
- Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs (Hobéon) | duurzaamheidscertificering
- Ecoschools (FEE) | tool voor betrokkenheid leerlingen op basis-, middelbare- en MBO-scholen
- Manifest van Morgen (Morgen) | Oproep aan Colleges van Bestuur van hogescholen en universiteiten om duurzaamheid integraal in beleid in te voeren
- SustainableMotion | Bedrijf dat 'duurzaamheidsstudenten' koppelt aan de arbeidsmarkt
- Het Groene Brein | Netwerkorganisatie tussen duurzaamheidsonderzoekers op HO-instellingen
- DUPLHO | Duurzaamheidsplatform Hoger Onderwijs dat kennisuitwisseling op het HBO stimuleert. DUPLHO wordt geïntegreerd met Het Groene Brein.
- Duurzaam MBO | Stichting die duurzaamheid op MBO-scholen stimuleert
- INESPO | Internationale duurzaamheidsolympiade voor middelbare scholen
- Petitie Duurzaam Onderwijs (GroeneGeneratie) | petitie met 6000+ ondertekenaars die vragen om een structurele aanpak van duurzaamheid in het onderwijsbeleid
- DuurzaamDoor (RVO.nl) | Overheidsprogramma dat duurzaamheidsinitiatieven probeert te verbinden en te faciliteren
- GreenCanteen (JMA) | Verduurzaming schoolkantines
- De Groene Zaak | Netwerk van bedrijven dat streeft naar een snelle verduurzaming van de economie.
- Voorop in de Vergroening (AOC) | Project van de AOC-raad met als doel om AOC's te ontwikkelen tot opleidingscentra voor groene beroepen
- SustainableTalent | loopbaanadvies voor professionals in duurzaamheidscertificering
- RVO i.s.m. duurzaam MBO | 'Succesverhalen in het MBO'
- Groene Generatie | Docentenonderzoek VO 'Verhalen van duurzame koplopers binnen het Voortgezet Onderwijs'
- Groene Generatie | Onderzoek onder werkgevers toont aan dat ruim driekwart vraagt om duurzaamheid in het onderwijs
- NVAO | Bijzonder kenmerk duurzame ontwikkeling op vrijwillige basis
- 'Milieubende' | Een gastlessencampagne om meer aandacht voor milieu en leefomgeving te vragen op basisscholen.
- Geo Future School | Een initiatief van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG) om meer aandacht te vestigen op aardrijkskunde en wereldoriëntatie in de klas .
- 21st Century Skills | EU-programma voor meer vaardigheden die te maken hebben met lange-termijn denken en doen
- Competences in Education for Sustainable Development | Programma van UNESCO om sterker 'learning for the future' te integreren in de onderwijscurricula

Noot: dit is slechts een deel van de bestaande initiatieven, op lokale en regionale schaal zijn er nog veel meer.

Bijlage 3: Quotes

“De mensen die voor de klas staan zijn opgeleid met oude ideeën. Het zijn vooral jonge mensen die passie voor het onderwerp hebben en zeggen: “Wat kan ik doen?” Maar ze zijn onmachtig om het op een moderne manier in hun werk vorm te geven.”

– *Bas Ruter, directeur duurzaamheid Rabobank Nederland*

“Ondernemingen en ondernemers spelen een sleutelrol bij het realiseren van duurzame economische groei. Het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken kan hand in hand gaan met het realiseren van economische groei. Dat laten de acht Nederlandse multinationals, verenigd in de Dutch Sustainable Growth Coalition (DSGC), wel zien.”

– *VNO-NCW en Dutch Sustainable Growth Coalition*

“Duurzaamheid moet logisch zijn, duurzaam handelen een automatisme.”

– *Jaap Petreus, corporate manager Environment & Sustainability Friesland Campina*

“McKinsey heeft uitgerekend dat het Europa ruim €500 miljard oplevert als de hele Europese economie circulair zou functioneren.”

– *Stef Kranendijk, voormalig CEO Desso & bestuursvoorzitter De Groene Zaak*

“Een groene economie vraagt om een compleet ander economisch en sociaal systeem; een systeem waarin een ander waardenbegrip heerst, en een lange-termijn visie op de samenleving. Het gaat over leven en werken in co-existentie. Dat begrip begint bij het onderwijs. Het is belangrijk aan kinderen uit te leggen dat alles met elkaar verbonden is. Een simpel voorbeeld: als je niet in verbondenheid leeft met drie miljard arme mensen, dan komen die drie miljard mensen naar jou toe en wordt je ook arm.”

– *Tex Gunning, geïnterviewd als Executive Committee AkzoNobel, momenteel CEO TNT Express*

“Een duurzame mindset is een essentiële eigenschap voor de werknemer van de toekomst. Daar ligt een belangrijke taak voor het onderwijs, om die mindset op alle niveaus te stimuleren en te voeden met kennis.”

– *Maurits Groen, directeur MGMC & oprichter WakaWaka*

“De Rabobank financiert de Nederlandse economie. Bedrijven die geen rekening houden met duurzaamheid gaan de boot missen. En ondernemingen die de boot missen vormen een risico als het gaat om financiering.”

– *Bas Ruter, directeur duurzaamheid Rabobank Nederland*

“Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk item. Bewustwording speelt in onze optiek een essentiële rol. Onze doelgroep is en heeft de toekomst in handen.”

– *Docent biologie Markland College Zevenbergen*

“Met alles wat er op ons pad kwam legden we een link naar duurzaamheid. Mijn motivatie om zelf mee te doen komt voort uit respect voor de schepping en de niet onbeperkte energiebronnen die we hebben.”

– *Hoofdconciërge Nordwin College Heerenveen*

“Zonder duurzaamheid is het op planeet aarde geen leven. Het gaat er om jongeren zelf te laten nadenken over duurzaamheid zowel in als buiten het onderwijs. De relatie mens - natuur staat centraal staat bij het schoolvak aardrijkskunde. Kennis over die relatie is cruciaal voor de wereldburgers van nu en morgen”.

– *Joop van der Schee, hoogleraar geografie voor educatie, Universiteit Utrecht*